

Isbjørn på Svalbard

Innhold

Side

Forsiktighetsprinsippet	3
Isbjørn på Svalbard	3
Isbjørn og mennesker	4
Isbjørnens biologi	7
Fakta om isbjørn	8
Fangst, lover og regler	9
Isbjørnforskning	10
Kontaktinformasjon	12

Foto: T. I. Karlsen

Utgitt av Norsk Polarinstitutt
Trykt i januar 2005
ISBN 82-7666-216-1

Tekst: Jon Aars, Magnus Andersen, Kit M. Kovacs
Redaktør: Gunn Sissel Jaklin
Illustrasjoner og design: Audun Igesund
Forsidefoto: Hans Wolkers
Alle fotografier av dyr er tatt i forbindelse med forskningsarbeid

Foto: T. I. Karlsen

Hold avstand

Isbjørn er imponerende dyr. De er verdens største kjøttetere, og for mange har de blitt selve symbolet på arktisk villmark. I likhet med det Arktis som den representerer, er isbjørnen vakker, men farlig. Til tider gir møter mellom mennesker og isbjørn et dødelig resultat – enten for menneskene, bjørnen(e) eller for begge parter. Ved å følge føre-var-prinsippet "Hold avstand" kan denne type tragiske hendelser unngås.

Norges isbjørnbestand lever på og rundt Svalbard og er egentlig del av en større bestand i det nordlige Barentshavområdet, som innbefatter russisk territorium østover til Frans Josef Land. Norske myndigheter tar forvaltningen av isbjørn i Norge – på og ved øygruppen Svalbard – på alvor og ser det som viktig å ta vare på isbjørnens leveområder. Det er regjeringens mål at Svalbard skal være et av de best forvaltede villmarks-

områder i verden. For å oppnå dette, er det avgjørende at besøkende og fastboende i Arktis følger regler og forskrifter og hjelper til med å bevare dette unike høy-arktiske villmarksområdet og dets flora og fauna.

Denne brosjyren gir råd om hvordan man kan ta forholdsregler for å unngå tragiske hendelser. Her er praktisk informasjon om hvordan du skal opptre i isbjørnens rike for å holde avstand og unngå konflikt, og hvordan du skal forholde deg om du tilfeldigvis kommer i en situasjon hvor du får nærkontakt med isbjørn. Brosjyren beskriver også hvorfor det å lokke, forfølge og aktivt oppsøke isbjørn er ulovlig på Svalbard.

Isbjørn på Svalbard

Isbjørnen, *Ursus maritimus*, er nært i slekt med brunbjørnen som den utviklet seg fra for 200 000 – 300 000 år siden. Til tross for den relativt korte tiden siden de to artene skilte lag, har isbjørnen gjennomgått viktige morfologiske endringer for å tilpasse seg de spesielle utfordringene det arktiske miljøet byr på. Den mest iøynefallende av disse tilpasningene er den hvite pelsen. Den flotte pelsen var hovedgrunnen til at denne arten ble jaktet på av de tidlige utforskerne av Arktis, av selfangere, hvalfangere og senere – fra begynnelsen av forrige århundre – av spesialiserte fangstmenn (se kapitlet Fangst, lover og regler). Størrelsene på verdens isbjørnbestander gikk raskt nedover på 1900-tallet inntil fangst av isbjørn ble regulert gjennom en internasjonal avtale i 1973.

Det finnes 20 forskjellige isbjørnbestander i Arktis. Svalbards isbjørner har området fra Spitsbergen i vest til det russiske øyriket Frans Josef Land og Novaja Zemlja i øst som sitt leveområde. Disse bjørnene blir omtalt som Barentshavbestanden.

Hunnbjørnene på østkysten av Svalbard har to forskjellige mønster for områdebruk. Noen individer vandrer over store områder fra hiområdene på Svalbard og over til russisk territorium mens de bruker det meste av tiden langs sørkanten av isen til å jakte på sel. Andre individer har en områdebruk som er betydelig mindre energikrevende. De beveger seg på små områder på Svalbard og i havet rundt, og de har en langt kortere jakt sesong.

Det er en viss utveksling av isbjørn mellom Barentshavbestanden, bestanden på Øst-Grønland i vest og Karahavbestanden i øst, men målt i antall dyr er den begrenset. Barentshavbestanden består sannsynligvis av i overkant av tre tusen isbjørn. Omtrent halvparten av disse bjørnene holder seg fortrinnsvis på eller rundt Svalbards øyer. De viktigste hiområdene på Svalbard er på Kong Karls Land, Hopen, Edgeøya og Nordaustlandet. Den bitte lille Kongsøya har den høyeste tetthet av isbjørner som er registrert i verden. I 1980 var det 12 hi pr. km² i Bogen på Kongsøya, og i august 1984 ble 168 isbjørn observert på øya!

Isbjørn og mennesker

Isbjørn er potensielt farlige dyr, og du må aldri bevege deg i isbjørnland uten å være godt forberedt. På Svalbard har mennesker flere ganger blitt drept, også de senere år. I gjennomsnitt har tre isbjørner blitt drept hvert år på Svalbard de siste årene (1993-2004) i møter med mennesker, dvs. at de har blitt drept i selvforsvar. Dette antallet kan holdes lavt hvis menneskene forsøker å unngå kritiske møter og opptrer fornuftig og viser respekt for bjørnene. Ulykker med dødelig utgang er svært usannsynlig hvis du følger enkle retningslinjer.

Foto: F. Jørgensen

Isbjørnskilt i Longyearbyen.

Forhåndsregler

Skaff deg kunnskap

Skaff kunnskap om dyrene og faren de representerer før du går inn i isbjørnland, særlig hvis du planlegger å bevege deg utenfor bosettingene. Les denne folderen nøye og kontakt Sysselmannen på Svalbard eller Norsk Polarinstitutt hvis du trenger ytterligere informasjon (se adresser på baksiden).

Unngå konfrontasjoner

Vær på vakt og se deg rundt hele tiden, og vær forberedt på å møte isbjørn når som helst og hvor som helst når du drar rundt på Svalbard. Ta dine forholdsregler for å unngå konfrontasjoner og farlige situasjoner. Hvis du ser en bjørn på avstand, unngå å møte den ved å holde deg unna dens kurs og beveg deg aldri mot bjørnen. Eventyrlyst og ønske om å ta bilder av isbjørnen rettferdiggjør ikke en handling som kan sette deg selv, dine ledsagere eller isbjørnen i fare.

Vær bevæpnet

Ha alltid et tilstrekkelig kraftig våpen i nærheten når du drar utenom bosettingene på Svalbard. Vær forberedt på å skremme isbjørn ved hjelp av signalpistol med knallskudd e.l.l. (se side 6). Isbjørnen er stor og kraftig, og en skadet bjørn er en svært uønsket situasjon. Menneskelige tap har forekommet på Svalbard når folk har forsvart seg mot isbjørn med småkalibret våpen. En kraftig storviltsrifle (kaliber .308 Win eller 30-06 eller kraftigere) er det beste våpen for beskyttelse mot isbjørn. Ammunisjonen må ha ekspanderende prosjektil (dvs. med en

Foto: K. M. Kovacs

Isbjørnen gir vanligvis klare signaler når den blir urolig før den angriper. Men mange av disse tegnene kan være vanskelig å oppfatte. Stressede bjørner legger ofte ørene flate, snur hodet vekk fra stresskilden, lar leppene henge ned eller gjesper. Mer tydelige signaler kan være at de stamper med frambeinet, brummer, blåser i nesen eller gjør utfall. Men – angrep kan også skje meget raskt og uten forvarsel!

kjerne av bly). Det eneste alternativet er ei pumphagle med riflede kuler (slugs, kaliber 12). Et slikt våpen må kunne ta minst fire patroner i magasinet. Vær sikker på at du kan bruke våpenet så godt at du kan sikte og trekke av når du er under press. Hvis du aldri har skutt før må du få instruksjoner og øve under veiledning av en erfaren person.

Å slå leir i isbjørnland

Leirplass

Noen områder på Svalbard har gjerne mer isbjørnaktivitet enn andre. Unngå å slå leir i områder hvor møter med isbjørn er mest sannsynlig. Isbjørnen følger gjerne fjæra, sommer som vinter, så leirstedet må alltid plasseres et stykke opp fra bredden, helst med god utsikt i alle retninger. Unngå å slå leir foran brefronter, nær raviner, i smale daler eller nær hiområder, og unngå alltid å slå leir i områder hvor det finnes isbjørnspor.

Snublebluss.

Varslingssystemer

Alle leirplasser bør omringes av snublebluss eller ha andre systemer for isbjørnvarsling. På Svalbard benyttes helst et system hvor tråden er fast i blusset (som eksploderer og brenner med et kraftig lys når det utløses). Tråden plasseres mange meter unna teltet, helst i to høyder (omtrent 30 cm og 70 cm over bakken). Trenede hunder kan også brukes for å oppdage isbjørn rundt leirplassen. De kan oppdage bjørn på lang avstand, men dersom bjørnen nærmer seg i motvind, får ikke hunden teften av bjørnen. Hunder som brukes til å oppdage isbjørn må alltid være bundet utenfor teltet. En annen god løsning for å oppdage isbjørn er at en bytter på å sitte isbjørnvakt i leiren.

Matlaging og oppbevaring av mat

Isbjørn kan lukte mat over lange avstander og farlige situasjoner kan oppstå hvis en bjørn blir tiltrukket av matlukt på leirplassen eller ved hytter. Det er derfor viktig å oppbevare maten på en sikker måte slik at bjørnen ikke får tilgang til den, og å oppbevare den et stykke unna leirplassen. Pakk mat inn i plast eller oppbevaringsbokser for å redusere lukt, og vær ekstra på vakt når mat tilberedes utendørs. Unngå å lage mat inni teltet, da lukten blir hengende i teltduken i lengere tid og tiltrekker seg isbjørn. Bruk aldri mat for å lokke til deg isbjørn og gi dem aldri noe å spise. Isbjørn som er blitt matet blir dristigere når det gjelder å nærme seg mennesker, og dermed øker faren for situasjoner hvor bjørnen til slutt blir skutt eller mennesker blir skadet eller drept.

Avfallshåndtering

Isbjørnen blir også tiltrukket av lukten av søppel og annet avfall. Den vil nærme seg for å se om den finner noe som er spiselig. Isbjørn som besøker søppelfyllinger nær boligområder er et problem over hele Arktis. Ved en leirplass må avfall lagres et stykke unna hovedleiren, på et sted hvor det er lett synlig.

Skytevåpen

Ha alltid et gevær i nærheten og ta det med deg når du beveger deg rundt i leiren eller drar på tur. Pass på at geværet er i god stand og at det er rent – olje kan gi funksjonsfeil på geværet hvis det er kaldt ute. (Dette må du også passe på for signalpistol, se neste side). Hold kammeret tomt for å unngå ulykker, og ha patronene klare i et ladd magasin. Signalpistol, annet skremmeutstyr og ekstra patroner må oppbevares slik at de lett kan finnes fram om en isbjørn skulle komme inn i leiren.

Møte med isbjørn

Ha våpenet klart

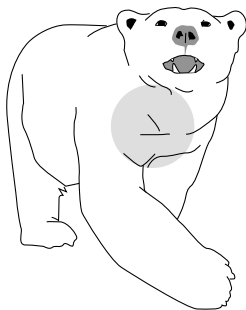
Ha våpenet klargjort for bruk, men ikke sett patronen inn i kammeret før bjørnen er så nær at du føler at situasjonen er truende.

Vurdér situasjonen

Isbjørn ser ikke vanligvis på mennesker som byttedyr. Men de er nysgjerrige av natur og vil undersøke alt på leting etter noe å spise.

En ordentlig sulten bjørn eter nesten hva det skal være. Unge dyr er ofte de farligste – de er uerfarne, har begrensede jaktferdigheter og kan ha problemer med å få tak i byttedyr. Men også eldre og svake dyr, som også har vanskeligheter med å få tak i bytte, kan være farlige. Isbjørn kan representere en fare hvis de blir overrasket og føler behov for å forsvare seg. Binner med små unger er vanligvis ganske sky, men hvis du kommer uanmeldt på på kort hold, vil de også være svært farlige fordi de vil forsvare ungene.

Det er viktig å merke seg at hvis det først er én bjørn i området, er det store sjanser for at det også er en til i nærheten. Kanskje blir binna som går vekk fra deg fulgt av en hannbjørn. Kanskje er bjørnen du ser en halv voksen unge som er et stykke unna mora. De fleste isbjørn vil løpe unna når de står overfor mennesker, eller i det minste

Hvis du blir nødt til å skyte en isbjørn, sikt på bogpartiet eller på brystet.

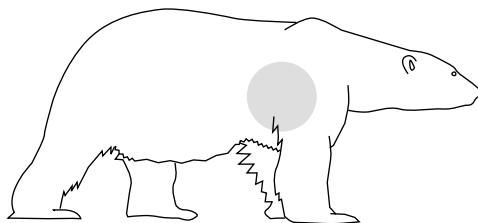
forsøke å unngå et møte, selv om de er nysgjerrige. Mange situasjoner kan unngås ved bruk av sunn fornuft og kunnskap om isbjørnens oppførsel. Hvis det er tid til det, bør ditt første steg være å vurdere hvilken type isbjørn du har med å gjøre, dvs. om den (eller de) er interessert i deg eller ikke. Husk likevel å være på den sikre siden. Det er alltid best å trekke seg tilbake.

Gjør deg synlig

Hvis isbjørnen beveger seg direkte mot deg, gjør deg synlig tidlig og lag støy. Roping og klapping i hendene eller å starte en motor, som f.eks. snøskuter eller påhengsmotor, vil gjøre bjørnen oppmerksom på deg. Ofte vil dette være nok for å få bjørnen til å trekke seg tilbake.

Varselskudd/varselsignaler

Hvis isbjørnens interesse for deg eller leirplassen fortsetter, må du være forberedt på å bruke en signalpistol, evt. signalpenn, med knallpatroner, eller å skyte et varselskudd med geværet for å skremme bjørnen vekk. Forbered deg på dette allerede mens bjørnen er langt unna. Signalpistoler er det beste

redskap for å skremme isbjørn, langt bedre enn gevær. Sikt slik at knallskuddet lander mellom deg og bjørnen (ikke bakom bjørnen). Pass på så du ikke skyter i bakken for nær bjørnen siden prosjektilet kan skade dyret. Hvis bjørnen allerede beveger seg mot deg skal du sikte ved siden av eller over bjørnens hode for å unngå å treffe den. Fortsett å skyte med knallpistol eller gevær til bjørnen trekker seg tilbake. I nesten alle tilfeller vil dette være nok til å skremme både nysgjerrige og aggressive bjørner vekk. Hvis det er trenede hunder i leiren kan de slippes løs på dette stadiet. Hunder som viser aggresjon mot isbjørn er ofte effektive når det gjelder å jage vekk bjørnene.

Hvis du må skyte isbjørnen

Hvis en aggressiv bjørn angriper uten å vise tegn til å bli skremt vekk av varselskudd, må du skyte for å drepe. Dette er en siste utvei. Sikt på bogpartiet eller på brystet. Forsøk aldri å skyte i hodet, for isbjørnaskallen er solid og godt beskyttet av store muskler, og det sårbare området er forbausende lite til og med på store bjørner. Fortsett å skyte helt til isbjørnen ligger stille. Du må ikke nærme deg bjørnen før du er sikker på at den er død, og da skal du nærme deg bakfra. Flytt ikke bjørnen og fjern ikke noe fra stedet. Meld omgående fra til Sysselemanden på Svalbard.

Isbjørnens biologi

Isbjørnen er et sjøpattedyr, selv om de fleste mennesker ser den på land. Isbjørnen er spesialist på å jakte sel og jakter derfor mest ute på havisen eller i drivisen. Den streifer over svære avstander, og voksne dyr kan svømme meget langt når det er nødvendig.

På Svalbard jakter isbjørnen hovedsakelig ringsel (snadd) og storkobbe, men grønlandssel kan også være viktige byttedyr noen steder til havs. En voksen isbjørn trenger mellom 50 og 75 sel i året for å dekke sitt energibehov. Den bruker forskjellige metoder for å få tak i selene, som å vente tålmodig ved et pustehull i isen, eller å snike seg innpå en sel som hviler på isen.

Isbjørnene lever lenge og har lav reproduksjonsrate. Dermed vil bestandsstørrelsen bare endre seg langsomt når de får være upåvirket. På Svalbard dør de fleste isbjørn før de er 30 år. De fleste binner får unger for første gang når de er omtrent fem år gamle. Da føder de vanligvis en eller to unger som holder seg sammen med mora de neste to og et halvt år. Binna parrer seg igjen og vil normalt ha unger omtrent hvert tredje år resten av livet. Mange unger dør når de er ganske små, og da kan binna pære seg igjen og føde påfølgende vinter. Middeldrende binner har to unger, men tre kan også forekomme.

De fleste ungene blir født ved nyttår, og de veier bare litt mer enn en halv kilo. Men de legger raskt på seg de neste månedene inne i hiet når de drikker moras næringsrike melk som er svært fettholdig. Når familien forlater

hiet sent i mars eller tidlig i april veier ungene opptil 10 kilo. På denne tiden av året er selfangsten utmerket – dette er tida når ringselen får unger. Selungene blir født i snøhuler på isen i fjordene og rundt øyene.

I denne perioden finnes det isbjørnbinner i stort antall som aktivt jakter sel i fjordene på Svalbard, særlig på østkysten av Spitsbergen, for å skaffe mat til ungene som vokser. Hannbjørner kommer også til disse områdene i håp om å kunne pære seg en gang mellom april og juni. Konkurransen om

binnene er intens, og ofte kan man se flere hannbjørner som slåss om tilgangen til én brunsting binne.

Isbjørnens pels er gulaktig om sommeren, mens den er hvit om vinteren. Huden er svart. Isbjørnen beveger seg raskt, men kan ikke opprettholde høyt tempo over lange avstander. Hvis den blir jaget av f.eks. en snøskuter, kan bjørnen overopphetes og i verste fall dø av heteslag.

Foto: K. M. Kovacs

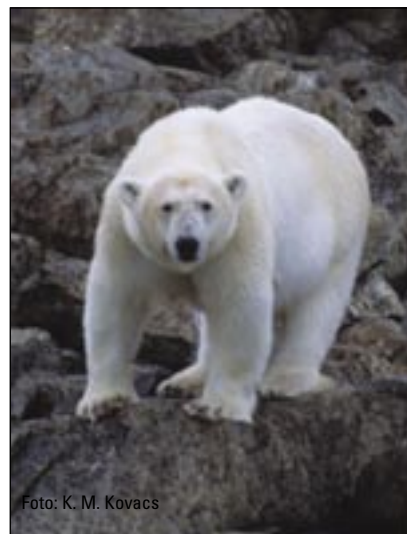

Foto: K. M. Kovacs

Isbjørn som blir igjen på land når havisen har trukket seg nordover om våren/sommeren kan sulte i flere måneder. Disse avmagrede dyrene (som i bildet til venstre) prøver seg gjerne på utradisjonell føde – som mennesker – hvis de får en mulighet til å jakte. Det er mindre sannsynlig at velfødde dyr (som bjørnen til høyre) vil se på mennesker som potensielle byttedyr.

Fakta om isbjørn

- En utmerket svømmer – regnet som et sjøpattedyr fordi den tilbringer det meste av livet på havisen og henter føden fra toppen av den marine næringskjeden
- Spiser nesten utelukkende sel som lever på isen
- Kan overleve opp til åtte måneder uten mat
- Kan uten problemer vandre over 5000 km i året
- Beveger seg raskt, kan oppnå en hastighet på over 30 km/t over korte distanser
- Har en velutviklet luktesans
- Veier vanligvis mellom 400 og 600 kg. Hannbjørner er større enn binner
- Ungene veier bare rundt 600 gram ved fødselen

Foto: H. Wolkers

Binne med unger. Disse binnene er vanligvis ganske sky, men de kan være farlige da de ikke nøler med å angripe for å forsvare ungene.

Fangst, lover og regler

Det ble drevet omfattende fangst på isbjørn på Svalbard fra slutten av 1800-tallet til 1973. I 1920-årene ble over 900 isbjørn drept hvert år, og til og med etter andre verdenskrig var antallet bjørn som ble felt så høyt som 400-500 årlig. De siste 25-30 år før den internasjonale isbjørnavtalen trådte i kraft gikk fangsten noe ned, men likevel måtte flere hundre isbjørn bøte med livet på Svalbard. Rundt 1970 var det sannsynligvis ikke mer enn rundt 1000 isbjørn tilbake på øygruppen, og bestanden sto i fare for å bli utryddet.

Det har vært brukt mange metoder for å jakte på isbjørn gjennom årene. Skytevåpen, feller og til og med gift ble benyttet.

Båt, fly og helikopter ble brukt i safarijakt i 1950-årene, da kjøpsterke jegere betalte for disse ekspedisjonene. Den mest effektive fangsten foregikk med selvskudd. Hver fangstmann hadde flere kasser spredt i fangstterrenget. Kassene inneholdt et gevær som ble utløst når bjørnen tok åtet ut av kassen. Noen fangstmenn kom tilbake fra Svalbard med mer enn 100 isbjørnskinns etter endt sesong. Selv om disse skytevåpenene var "effektive", var de likevel lite humane. Enkelte bjørner ble skadet og binner med unger ble drept. Men også andre faktorer bidro til nedgangen i antall isbjørn. I tillegg til at voksne bjørner ble felt, ble et stort antall unger tatt med til Europas dyrehager fra Svalbard.

Foto: Ing. Klingenberg

Gammel isbjørnfelle for levende fangst på Kapp Martin.

I 1973 ble den internasjonale isbjørnavtalen (The International Agreement for the Conservation of Polar Bears and Their Habitat) signert av alle landene som har isbjørn på sitt territorium (USA, Russland, Canada, Grønland/Danmark og Norge). Avtalen koordinerer forvaltningen av verdens isbjørnbestander, og nasjonene er forpliktet til å drive forskning. Hensikten med avtalen var å stoppe nedgangen i isbjørnbestandene og å verne strøk med viktige leveområder for isbjørn over hele Arktis. Avtalen ble også utferdiget for å sikre urbefolkningene i Arktis' tradisjonelle fangst av isbjørn. Isbjørnavtalen har skapt et internasjonalt forum hvor de enkelte nasjoner kan utveksle informasjon og gi hverandre råd.

På Svalbard ble det innført restriksjoner på isbjørnfangst allerede i 1927, da bruk av gift ble forbudt. I 1939 ble et viktig hiområde, Kong Karls Land (landområdene) stengt for isbjørnfangst. Å skyte unger og binner med unger ble forbudt i 1965. Til tross for disse restriksjonene var det en kraftig overbeskatning av isbjørn på Svalbard før den internasjonale isbjørnavtalen trådte i kraft.

Mange lover og forskrifter gjeldende for Svalbard er relevante for hvordan mennesker skal forholde seg når det gjelder isbjørn. Svalbardmiljøloven, forskrifter som omhandler turisme og annen ferdsel, forskrifter knyttet til jakt og fangst og forskrifter knyttet til å slå leir er laget for å beskytte miljøet på Svalbard og dermed også isbjørnene og deres leveområder. I områder med spesielt mange isbjørn, slik som nasjonalparkene på Spitsbergen og de østlige delene av Sval-

bard, er det ferdselsrestriksjoner, spesielt for bruk av snøskuter. Kong Karls Land er naturreservat, og det er ikke tillatt å ferdes her uansett tid på året på grunn av at dette er et område med spesielt mange isbjørn og ikke minst isbjørnhai.

Over hele Svalbard er det forbudt å lokke, forfølge eller på annen måte oppsøke isbjørn på en måte som forstyrrer dyrene eller utsetter enten dem eller mennesker for fare (Svalbardmiljølovens §30).

Begrenset, lovlig jakt på isbjørn foregår i de fleste arktiske områder. Barentshavbestanden er unik fordi den ikke jaktes på. Selv om antallet isbjørn i Barentshavområdet ikke er kjent i detalj, er det klart at isbjørnstammen har økt betraktelig i antall på Svalbard siden 1973.

Photo: M. Andersen

Isbjørnforskning

Norsk Polarinstitutt har utført forskning på isbjørn i flere tiår. I 1960-årene ble dyrene merket, og det ble tatt prøver fra mange dyr som var felt av fangstmenn. I dag forskes det utelukkende på levende bjørn. Mye av feltarbeidet foregår ved hjelp av helikopter, noe som gjør forskerne i stand til å komme i kontakt med et høyt antall dyr over store geografiske avstander. Normalt blir omtrent 100 isbjørn fanget og merket årlig, og data fra disse benyttes til svært mange forskjellige studier. Mer enn 1000 dyr har blitt merket siden 1990, og omtrent 100 biner er blitt utstyrt med satellittsendere for å registrere deres bevegelser. En liten, tilbakedannet tann (uten funksjon) blir tatt fra alle dyr som er eldre enn ett år første gang de fanges for å bestemme alderen. Over tid vil informasjon som samles når isbjørnene fanges og gjenfanges danne grunnlag for estimater om overlevelse og reproduksjon. Dette er viktig informasjon som kan bidra til å forutsi bestandens vekst og levedyktighet.

Utviklingen i genetisk forskning blir også brukt til nytte for isbjørnstammen. Genetiske markører kan avsløre mye om en arts biologi. Blod- og vevsprøver blir tatt fra alle isbjørner som fanges og gjør det mulig å bestemme familierelasjoner og bestandsstruktur. Graden av genetisk skille mellom bjørnene fra forskjellige hiområder, og mellom de fra Svalbard og andre fra områder vest og øst for Svalbard, forteller om i hvor stor grad isbjørnene beveger seg mellom områdene. Dette har igjen innflytelse på hvor raskt bjørnene kan tilpasse seg endrede forhold,

for eksempel om de vil bli sterkt påvirket hvis klimaendringer gjør enkelte områder uegnet som hiområder. Genetiske teknikker gjør det også mulig å overvåke tidlige tiders og fremtidige endringer i utbredelsen av isbjørnstammene på grunn av endrede forhold, som f.eks. press som følge av jakt eller tilgangen på passende leveområder.

Klimaendringer

Det er forventet at klimaendringer vil skape alvorlige problemer for isbjørnen, og ny forskning fra Arktis viser en foruroligende utvikling. Det er mulig at isen som dekker Polbassenget vil forsvinne om sommeren i løpet av dette århundret, og at den perioden hver vinter når ny is dannes – is som dekker fjordene og områdene rundt øyene og gir isbjørnene gode jaktforhold – vil bli kortere. Reduksjoner i passende leveområder og større vansker med å jakte på sel vil ha en alvorlig effekt for isbjørnene.

Værforholdene i løpet av hiperperioden kommer også til å påvirkes av klimaendringer, og dette kan bli skadelig da isbjørnen trenger mye og solid snø for å grave sine hi. Mindre havis skaper også en fare for at enkelte bestander blir isolert fra hverandre, noe som vil kunne ha en negativ effekt på den genetiske variasjonen innenfor bestandene og øke faren for lokal utryddelse. Sist, men ikke minst, vil manglende tilgang på mat om sommeren også kunne føre til flere konfrontasjoner med mennesker.

Forurensing

Den andre hovedtrusselen mot isbjørnen er miljøgifter. Foruroligende høye nivåer av mange forskjellige miljøgifter er blitt funnet i Arktis. Miljøgiftene transporteres til Barentshavområdet med vind- og havstrømmer. Isbjørn og andre rovdyr er spesielt utsatt ved at de befinner seg på toppen av næringskjeden og spiser sel, fisk og andre dyr som har oppsamlet miljøgifter fra organismer på lavere nivå i kjeden. De høye nivåene av den organiske miljøgiften PCB og andre fettløselige miljøgifter i isbjørn skaper bekymring. I høye konsentrasjoner kan miljøgiftene skade vitale funksjoner og reproduksjonsevnen, og det er påvist at de innvirker på immunsystemet. Det blir gjort en stor innsats for å overvåke nivåene av miljøgifter i dyrene. Selv om isbjørnbestanden har økt i en periode hvor den utsettes for mye miljøgifter, vil kombinasjonen med andre faktorer, som f.eks. klimaendringer, kunne øke den negative virkningen av giftene på levealderen. Det er derfor viktig å fortsette med overvåkningsprogrammene for isbjørn.

Ta vare på deg selv og isbjørnene ved å være fornuftig og ta dine forholdsregler når du befinner deg i isbjørnland!

Forskere fra Norsk Polarinstitutt undersøker tennene til en bedøvet isbjørn (over) og tar blod- og fettprøver (under).

Photos: A. Derocher

Kontaktinformasjon

Norsk Polarinstitutt
Polarmiljøseneteret, 9296 Tromsø
postmottak@npolar.no
Tel.: +47 77 75 05 00

Sysseleannen på Svalbard
Postboks 633, 9071 Longyearbyen
firmapost@sysseleannen.svalbard.no
Tel.: +47 79 02 43 00

Direktoratet for naturforvaltning
Tungasletta 2, 7485 Trondheim
postmottak@dirnat.no
Tel.: +47 73 58 05 00

Informasjon på internett

Norsk Polarinstitutt.....www.npolar.no
Sysseleannen på Svalbard.....www.sysseleannen.svalbard.no
The IUCN Polar Bear Specialist Grouppbsg.npolar.no
The International Association for Bear Research and Management.....www.bearbiology.com

